

Çağdaş Edebiyatımız Almancada-III

Prof. Dr. Nevzat GÖZAYDIN

-Avrupa Birliği ülkelerine göçün 50. yılında...-

Türk dilinin ve edebiyatının yurt sınırları dışında en çok tanındığı ülkelerin başında Almanya'nın gelmesi bir tesadüf müdür, yoksa olayların ortaya çıkardığı doğal bir gelişme midir? Bugün Avrupa Birliği ülkeleri arasında çok güçlü bir lokomotif görevini başarıyla sürdüren Almanya'nın Türkiye'ye, Türk diline ve Türk edebiyatına olan ilgisinin neredeyse yüzyılı aşan belgeleri artık elimizde... Bunlara bakarak Türkçemizin araştırılmasında ve geliştirilmesinde Alman bilginlerinin ne kadar önemli ve ağırlıklı bir rol oynadığını kolayca kabul edebiliriz. İşte bunun için Türkiye'deki üniversitelerde Türk dili ve edebiyatı öğrenimi gören öğrencilerin İngilizceden daha çok Almanca bilmelerinin gerekli olduğu açıktır. Gerek Türkolojinin başlatıldığı 1800'li yılların sonunda ve gerek sürdürüldüğü 1900'li yıllarda ve hatta bugün bile Almanca yayınların bir yandan çokluğu diğer yandan bu çalışmaların niteliklerinin de yüksekliği Almanca bilerek Türkoloji öğrenimi yapmanın kaçınılmaz olduğunu gösteriyor.

Bütün bu gerçeklerin çarpıcılığma rağmen, günümüzdeki üniversitemizde moda olan İngilizce ağırlığını hissettirmekte, hele de akademik kariyer iddiasında bulunan gençlerin yeğledikleri yabancı dil İngilizce olmaktadır. Türkoloji dünyasında ana kaynak olarak kabul edilen İngilizce eserlerin sayısı iki elin parmakları kadarken, Almanca çalışmaların sayısı bunun en az elli katıdır. Alman veya Avusturyalı Türkologların Türkolojide açtıkları çığırın günümüzdeki Alman üniversitelerinde de sürdürülmesi, kendimiz için büyük bir kazançtır. Bizim göze alamadığımız masraflı araştırma projelerini Almanya finanse edebilmekte, araştırmacıları Türk ülkelere gönderebilmekte, genç araştırmacılara iyi ve uzun burslar verebilmektedir. Sonraki yıllarda ortaya konan eserler bunun başarılı bir planlama olduğunu da göstermektedir. Aslında bunları Türkiye'nin, Türk üniversitelerinin, Türk şirketlerinin, Türk siyasetçilerinin yapması gerekirdi. Ne yazık ki, böyle bir girişim yüz yıldır olmadı... Belki küçük bir bölümünü Kültür Bakanlığımız düşündü de Türk edebiyatı Almancaya çevrilmesi yolunda güçlü bir adım atabildi,, Buna daşükür...

Alman diliyle verilen, Türk dilini, edebiyatını, kültürünü gösteren eserlerin geçen

yüzyılda ve hatta daha da eski yıllarda ortaya koyduğu görüntüler hakkında *Türk Dili* dergimizde daha önceden bazı bilgiler aktarmış ve Türkolojinin Almanya'daki güçlü temsiline örnekler vermişim.¹ Aradan uzun yıllar geçtikten sonra yukarıda da belirttiğim gibi, Kültür Bakanlığımızın girişimci bir tutumla yazarlarımızın eserlerinin Almancaya çevrilmesi işini gündeme getirmesi sonunda, bir çok yeni yazarımız ve şairimiz yurt dışında da tanındı. Özellikle 1960 yılı ve sonrası edebiyatçılarımız bu çeviriler sayesinde Alman okucusuyla buluştu. Sadece onlarla buluşmadı. Oralarda, “ikinci vatan” dedikleri ülkede yaşayan on binlerce genç yurttaşımız da bu çevirilen eserlere ilgi duydu, onları alıp okudular, hatta etraflarındaki Almanlara da “bakın, bizim de ünlü yazarlarımız, şairlerimiz var” diye gurur duyarak o kitapları gösterdiler... Ancak sadece bugünün eserlerini göstermek Türk edebiyatını tanıtmak yolunda yeterli değildir. Bunun bir de geçmişi var. Eski yıllarda da çeşitli eserler çevrildi, antolojiler hazırlandı, konferanslar verildi. Bunların da bulunup gün yüzüne çıkarılması gerektiğini vurgulamak, hakkaniyetli bir iş olurdu. Hatta yeni Türk alfabesinin kabulünden önceki eski Türkçe yazılı antolojilerin bulunduğunu da göz önüne getirirsek, Türk dilinin ve edebiyatının Almanya'da öğrenilmesi konusunda Almanya'da nasıl bir geçmiş olduğu daha kolay görülecektir.

Türk dilini ve edebiyatını öğrenme ve öğretme çalışmalarının yaklaşık yüz yıllık bir geçmişi olduğundan daha önce söz etmişim. Hatta daha eski yıllarda da bu tür çalışmaların varlığını biliyoruz.² Ancak Cumhuriyet öncesindeki Türkçenin öğrenilmesi Arap kökenli Osmanlı yazısı dolayısıyla bir hayli zordu, Almanlar için... Buna rağmen özellikle I. Dünya Savaşı sırasında gösterilen çabaların çokluğunu da yabana atamayız. İşte bir kaç örnek çalışma:

- Dr. Georg Jacob, *Hilfsbuch für Vorlesungen über Osmanisch- Türkische*, 2. baskı, Berlin 1915, 80 s.
- W. Bolland, *Erstes Türkisches Lesebuch für Deutsche*, İstanbul 'daki Alman Lisesi için hazırlanmıştır, İstanbul 1915, 64- s.
- Hans Stumme, *Türkische Schrift- Ein Übungsbuch zum Schreibern des Türkischen*, Leipzig 1916
- Julius Nemeth, *Türkische Grammatik*, Berlin-Leipzig, 1916
- a.y., *Türkisches Lesebuch mit Glossar, Volksdichtung und moderne Literatur*, Berlin-Leipzig 1916
- a.y., *Türkisch-Deutsches Gesprächsbuch*, Berlin-Leipzig, 1917

1 Bu konuda şu dizi yazılarımıza bakılabilir: *Türk Dili*, S.: 644 Ağustos 2005, s. 115-122 ve S.: 646, Ekim 2005, s. 508-318 ile *Türk Dili*, S.: 661, Ocak 2007, s. 27-36 ve S.: 663, Mart 2007, s. 207-214.

2 bk. *Türk Dili*, S.: 598, Ekim 2001, s. 351-358.

- a.y., *Türkisches Übungsbuch für Anfänger*, Berlin - Leipzig, 1917
- Karl Lokotsch, *Türkische volkstümliche und Volkspoesie- Für Übungen in türkischer Originalschrift*, Bonn 1917.
- Georg Jacob, *Türkische und andere morgenländische Dichtungen in deutschen Übertragungen und Nachbildungen*, Kiel 1915
- August Seidel, *Türkische Chrestomathie*, Wien-Leipzig
- Hassan Oghlu Bei, *Türkisch-deutsche Gespräche-Mit einer grammat. Einleitung zugleich Lehrbuch der türkischen Umgangssprache*, Wien-Leipzig 1919, 190 s.
- Otto Hachtmann, *Die türkische Literatur des zwanzigsten Jahrhunderts*, Leipzig 1916.

Bu kısa bilgiyi daha sonraki yıllardakilere bakarak bir hayli uzatmak mümkün, ancak yerimizin kısıtlı olması yüzünden bu yazımda sadece antolojiler üzerinde durarak bazı açıklamalarla günümüz edebiyatı hakkında Almanya'daki Almanların - ve tabii orada artık üçüncü, dördüncü kuşak olarak neredeyse Alman gibi olan Türk kökenlilerin - hangi eserlere ilgi gösterdiklerinin altını çiziceğim. Böylece Avrupa Birliği ülkeleri arasında Almanca bilen/okuyan/anlayan ülke insanlarına Türk dilinin ve edebiyatının örnekleri aktararak oralardaki öğretmenlerimizin ve öğrencilerimizin çektikleri bazı sıkıntılara çözüm getirilmiş olacaktır. Çünkü Almanya'daki bazı eyalet eğitim bakanlıklarında Türk dili öğretimi sürdürülmekte, bunun yanı sıra Din Kültürü dersleri de Türkçe olarak verilmektedir. Bu dersleri veren öğretmenlerin en büyük sıkıntısı öğrencilerinin hemen hepsinin Türkçe bilgilerinin zayıflığı ama buna karşılık Almanca bilgilerinin bir Alman öğrenciden aşağı kalmayacak kadar ileri olmasıdır. Dolayısıyla Almancaya çevrilmiş olan Türk edebiyatı kitapları olsun, iki dilli olarak hazırlanmış kitaplar olsun sayıları yüzbinlere ulaşan Türk öğrencilerin ve onlara eğitim veren Türk öğretmenlerin işlerini çok kolaylaştıracaktır. Buna ek olarak Türklerle iyi komşuluk ilişkileri olan Alman öğretmenlerin, yöneticilerinin ve Türkiye'yi ziyaret eden turistlerin de bu tür yayınlardan yararlanacakları konusu inkar edilemeyecek bir gerçektir.

Bütün bu yukarıdaki hesaplara Türkiye'deki ilgilileri de katmak gerekir. Üniversitelerimizde Alman dili ve edebiyatı öğrenimi gören öğrencilerimizin de bu tür kitaplara ihtiyacı çoktur. Özellikle iki dilli yayınlar onların Türk diline ve edebiyatına yabancı olmadan yetişmelerini sağlayacaktır. Çünkü yabancı dil filolojilerinde kendi dilimizle ve edebiyatımızla ilgili yardımcı ders seçmek hemen hemen hiç mümkün olmuyor. Bu eksikliği telafi etmek için de bu tür yayınlar o filolojilerde okuyan gençlerimizi de dilimize ve edebiyatımıza yaklaştıracaktır, düşüncesindeyim.

Öyle sanıyorum ki, Türk edebiyatını, tarihini ve kültürünü iyi tanıyan Türkologlardan en önde geleni Joseph von Hammer-Purgstall'dır. Onun dört ciltlik

Geschichte der osmanischen Dichtkunst bis auf unsere Zeit başlığını taşıyan antolojisinde tam iki bin iki gri yüz şairimizin şiirlerinden çeviriler vardır. Osmanlı tarihinin kronolojik sıralamasında yer alan şairlerin eserlerinin çevirilerini veren Haminer, birinci ciltte Sultan I. Osman'dan Kanuni'ye kadar olan 1300-1521 arasındaki şairlerden alıntılar yapmıştır. Eser Pesth'te 1816 yılında yayımlanmıştır. İkinci cilt Kanuni dönemiyle başlamakta ve III. Murad dönemine kadar yaşayan şairleri ele almaktadır (1521-1574). Aynı şehirde bir yıl sonra bastırılmıştır. Üçüncü cilt ise III. Mehmet'ten IV. Mehmet'e uzanan 1574-1687 arasındaki dönemdeki şairlere yer verilmiştir ve aynı yerde aynı yıl yayımlanmıştır. Bir yıl sonra da son cilt II. Süleyman ile başlayıp 1858'e kadar olan süreyi içine almaktadır. Aynı şehirde 1838'de okuyucunun eline ulaşmıştır. Bütün ciltlerde şairlerin kısa biyografileri de verilmiştir.

Klasik edebiyatımızın şairlerini tanıtan ikinci antolojiyi Hans Bethge hazırlamıştır: *Das türkische Liederbuch-Nachdichtungen türkisches Lyrik*. Morawe-Scheffelt yayınevinin 1913 yılında Berlin'de yayımladığı bu eser 2002'de Regina Berlinghof tarafından yeniden gözden geçirilmiş, bir değerlendirme yazısıyla Kelkheim'da bastırılmıştır (Yinyang-Media-Verlag, 122 s.). Bu çalışma 16. yüzyıldaki Fuzuli ile başlamakta ve 19. yüzyılın şairlerine kadar gelmektedir.

Alman diline çevirilen eserlere bir katkı da Avusturya'dan gelmiştir. Tekin Alp'in çevirdiği *Aus dem Osmanenreiche-Übersicht über die neueste Literatur* başlığını taşıyan kitabın ön sözünü Şarkiyatçı Prof.Dr. Friedrich von Kraelitz-Greifendorst yazmıştır. Kitapta Tefik Fikret, Hüseyin Cahit, Mehmet Emin, Yusuf Akçura, Fuat Köprülü, Ahmet Hikmet, Hamdullah Suphi, Celal Sahir ve Ziya Gökalp'in yanı sıra başka yazarlarımız da vardır. Eser Viyana'da çıkan periyodik Österreichische Rundschau'nun 46.cildinin 6. sayısı olarak 1916 yılında yayımlanmıştır.

Aynı yıl Münih'te de bir antoloji çıkar: *Türkische Erzählungen*. Eseri hazırlayan Rudolf Max Kaufmann'dır ve içindeki hikâyelerin sahipleri şunlardır: Hüseyin Cahit'ten iki, Ahmet Hikmet'ten üç, Aka Gündüz'den iki, Halit Ziya'dan beş, Ali Bey'den ve Mehmet Emin' den birer hikâyenin yanı sıra iki de masal kitabı oluşturur (Delphin Verlag, 158 s.).

Birinci Dünya Savaşı sırasında bile Türk edebiyatı ile ilgili antolojilerin hazırlanıp Almanya'da yayımlanması bir hayli dikkat çekicidir. Bunu sadece silah arkadaşlığı ile yorumlamak yanlış olur. Dönemin diğer şartlarını, Türkolojinin o yıllarda bile üniversitelerde olanca yoğunluğuyla sürdürülmesini, Türk-Alman ilişkilerinin her alandaki görüntüsünü dikkatle gözden geçirmek gerekmektedir. Çevirilerde Türk yazarların da imzasının bulunması ayrı bir merak konusudur. Bunlardan biri de Habib Edip'tir. Onun hazırladığı eser *Türkische Geschichten* başlığını taşımakta olup 1917 yılında Weimar şehrinde basılmıştır. İçinde Mehmet Emin'den, Hüseyin Cahit'ten, Mehmet Rauf'tan, Tefik Fikret'ten, Halit Ziya'dan ve Halide Edip'ten parçalar

bulunmaktadır (Verlag Gustav Kippenheuer, 147 s.).

Ahmet Muhiddin'in August Fischer ile birlikte hazırladığı o dönemin yazarlarının eserlerini tanıtır: *Anthologie aus der neu-zeitlichen türkischer Literatur* (Leipzig-Berlin, B.B. Taubner Verlag, 1919)

Carl Frank'm bir giriş yazısıyla hazırladığı antolojide beş hikâye vardır. Halide Edip, Ahmet Hikmet, Aka Gündüz, Yakup Kadri ile Ömer Seyfettin'den seçilen hikâyeler Münih'te çıkmıştır (Kleine Roland-Bücher, C.15, 1920). Kitabın adı *Türkische Erzähler* olup 72 sayfadır.

Türkolog Prof. Dr. Otto Spies de Türk edebiyatını tanıtmaya çabalarında bulunur. *Türkische Erzähler der Gegenwart* başlığını taşıyan eserinde baskı yıllarına rastlayan dönemin yazarlarına yer vermiş olup bunlar arasında Ömer Seyfettin, Ahmet Hikmet, Halide Edip ve Yakup Kadri yer almaktadır (Berlin-Leipzig, Weltgeist Bücher Verlags-Gesellschaft, 1927, 64 s.). Aynı bilim adamının diğer bir eseri de *Das Blutgeld und andere türkische Novellen* başlığını taşır. Leipzig'de 194-2 yılında Felix Meiner Verlag tarafından yayımlanmıştır ve 232 sayfadır.

Türk şiir dünyasından seçmeleri ise *Lyrik des Ostens* başlıklı kitapta buluyoruz. Wilhelm Gundert, Prof. Dr. Annemarie Schimmel ve Walter Schubring tarafından hazırlanan bu kitapta Yunus Emre, Nesimi, Kaygusuz Abdal, Fuzuli, Nefi, Sami ve diğer şairlerden çeviriler yapılmıştır (München, Cari Hanser Verlag, 1952, 610 s.).

Prof. Dr. Andreas Tietze'nin Türkoloji araştırmalarının yanı sıra bir de antoloji hazırladığını görüyoruz. *Ölweide-Anthologie* başlıklı eserde 1960'lı yılların yazarlarına yer verilmiştir (Basel, Gute Schrift, 1964, 64 s.).

Frankfurt Üniversitesi Türkoloji bölümünü uzun yıllar boyunca yöneten Prof. Dr. Horst Wilfried Brands'ın katkı sağladığı *Die Pforte des Glücks* adlı antolojiyi hazırlayan ise W. A. Oerley olup ön sözü Michael Rehs kaleme almıştır. Yaklaşık 31 yazardan 45 metin bu antolojiye konu olmuştur (Tübingen-Basel, Horst Erdmann Verlag, 1969, 400 s.).

Aynı yayınevi 1971 yılında bu kez Yüksel Pazarkaya'nın hazırladığı *Moderne türkische Lyrik* başlıklı antolojiyi yayımlamıştır. Esere katkı sağlayanlar Helmut Mader ile Ulrich Müller'dir. Bu antolojide altmışa yakın yazar ve şairimizden seçmeler yer almıştır (252 s.).

Bir dönem bazı hikâyelerini ve yazılarını okuduğumuz Burhanettin Muz aslında bir Dışişleri Bakanlığı mensubudur ve Almanya'da Mainz Başkonsolosluğu görevinde bulunurken antoloji konusuna yakınlık göstererek bazı hikâyeleri Almancaya çevirmiştir. *Der neue Mensch in der Türkei* başlığı altında çıkan eserini kendisi Mainz-Kastel'de Röseler-Druck 1976 yılında 102 sayfa olarak yayımlamıştır.

Yazarlarımızdan Füzûzan'ın bir değerlendirme yazısına sahip olan ve Prof. Dr. Horst W.Brands ile Gisela Kraft'ın çevirdiği *Erkundungen* adlı antolojide dokuz hikayecimizin yirmi sekiz parçası bulunmaktadır (Berlin, Verlag Volk und Welt, 1982, 369 s.).

Mevlana Celaleddin Rumi'den başlayarak Anadolu'da yaşamış olan mutasavvıflar ile bazı velilerden alıntılanan efsane, hikâye ve anekdotların çevrildiği *In dir liegt verborgenene Schatz* başlıklı kitabı hazırlayan Kathleen Göpel'dir. Genellikle sözlü kültür ürünleri olarak nitelenen bu tür anlatıların hâlen canlı bir biçimde halk arasında yaşadığıda belirtilmiştir (Freiburg/Br., 1985, 118 s.).

Yüksel Pazarkaya'nın iki dilli olarak hazırladığı *Wasser sind weiser als wir* Münih'te 1987 yılında yayımlanmıştır (Schneekluth Verlag, 1987, 408 s.).

Günümüz Türkiye'sini edebî parçalarla işleyen yazarlardan yapılan bir başka antolojiyi de Hanjo Breddermann yayına hazırlamıştır (Hamburg, Verlag am Galgenberg, 1988, 140 s.).

Türkiye'deki kadın yazarlarımızın on altısının eserlerinden yapılan seçmeyi Hanna Egghardt ile Ümit Güney Alman okuyucuya sunmuşlardır: *Frauen in der Türkei* (München, 2.bs.,1988, 163 s.).

Türk edebiyatından başka bir çeviriyi *Türkische Erzählungen* başlığıyla görüyoruz. Bu eserde Müfide Ferit, Yakup Kadri, Sabahattin Ali, Nazım Hikmet, Orhan Kemal, Sait Faik, A. Nesin, Füzûzan, F. Baykurt, S. Soysal, Y. Kemal, Aysel Özakm, N. Gürsel, Yusuf Z.Bahadınlı ve başka yazarlardan parçalar yer almıştır (München, 1989, 532 s.).

Jutta Freund'un seçtiği ve Almancaya çevirdiği *Die Türkei erzählt* içinde on yedi hikâye yer almaktadır. Hazırlayan kitabın sonuna ayrıca bir değerlendirme yazısı koymuştur (Frankfurt a.M., Fischer Taschenbuch Verlag, 1990, 222 s.).

Çağdaş Türk Öyküleri/ Zeitgenössische türkische Erzählungen iki dilli bir çalışma olup hazırlayanı Wolfgang Riemann'dır. İçinde dokuz hikâye vardır ve Münih'te yayımlanmıştır (dtv,1990).

Deniz Göktürk ile Zafer Şenocak tarafından hazırlanan antolojide bazı romanlardan yapılan alıntılar, hikâyeler ve şiirler bulunmaktadır. Almanya'da hayatlarını sürdüren Güney Dal, Araş Ören ve Zafer Şenocak'tan alınan parçalarla Almanya'daki Türk yazarları da bir ölçüde tanıtılmış olmaktadır (Berlin, Babel Verlag,1991, 207s.) Kitabın başlığı da bir hayli dikkat çekicidir: *Jedem Wort gehört ein Himmel-Türkei literarisch (Her söz bir gökyüzüne sahiptir-Edebi Türkiye)*.

Almanya'daki okullarda yaklaşık beş yüz bin Türk kökenli öğrenci olduğunu

düşünürsek³ iki dilli olarak hazırlanan antolojilerin bir hayli ağırlığı olduğunu görebiliriz. Celal Özcan ile Rita Seuss tarafından bu şekilde ortaya konan antolojide kısa hikâyeler, ata sözleri, türküler ve çağdaş yazarlardan alıntılar bulunmaktadır (München, dtv.,1992, 111 s.).

İki Türkologun birlikte hazırladıkları *Türkische Erzählungen des 20. Jahrhunderts*'te Petra Kappert ile Tefvik Turan'ın imzalarını görüyoruz. Frankfurt'ta 1992 yılında basılan bu çalışmanın 2008'de yeni baskısı yapılmıştır (Berlin, Suhrkamp Verlag, 350 s.).

Prof. Dr. Annemarie Schimmel'in büyük bir liyakatla çevirdiği şiirlerimizden oluşan antoloji Köln'de yayımlanmıştır (Önel Verlag, 1993, 232 s.). *Aus dem goldenen Becher* adıyla çıkan eserde Schimmel'in denemelerinin ne kadar başarılı olduğu görülür.

Yirminci yüzyılın sonlarına doğru Almanya'da çıkan çeviri eserlerin çokluğu Türkiye'deki yayıncıları da harekete geçirmiştir. Bunun bir örneğini de İstanbul'daki Dost yayınlarından yayımlanan *Entschleierung* başlıklı kitapta buluyoruz. Yayına hazırlayan Salim Şengil olup çevirileri yapanların başında Heike Offen-Eren bulunmaktadır (1993, 206 s.). Ayrıca Kültür Bakanlığı yayınları arasında da bazı kitapların bulunduğunu biliyoruz.

Daha önce birçok yayında imzası bulunan Wolfgang Riemann bu kez iki dilli olarak başka bir kitaba imza atmış: *Modern Türk Klasikleri/Moderne türkische Klassiker* (München, dtv.,1994,152 s.). Bu kitapta on hikâyenin yer aldığını görüyoruz. Aynı çevirmen bu kez yeni bir kitabı hazırlar: *Moderne türkische Erzählungen/Modern Türk Öyküleri*. İki dilli olarak yayımlanan bu eserin ilk baskısı 2004'te, ikinci baskısı ise 2007 yılında yapılmıştır (München, dtv, 168 s.).

Yine iki dilli başka bir kitap sadece şiirlere ayrılmıştır. Çevirileri yapanlar Turgay Fişekçi ile Erika Glassen'dir *Kultgedichte* (Zürich, Unionsverlag, 2006, 320 s.). Bu eserin sonunda E.Glassen ayrıca bir değerlendirme yazısı eklemiştir.

Türkiye'yi yakından tanıtmaya amacıyla hazırlanmış güzel bir yayını da Tefvik Turan hazırlamış: *Von İstanbul nach Hakkari-Eine Rundreise in Geschichten* (Zürich, Unionsverlag 2006, 416 s.). Ünlü yazarlarımızdan seçilen ve Türkiye'yi edebi metinlerle tanıtan otuzdan fazla yazının bir araya getirildiği bu eser sayesinde kitabı okuyan uzun bir geziyi yaparken, Türk dilinin, edebiyatının, kültürünün ve tarihinin de farkına varıyor.

Türkiye'deki kadın hareketlerinin yoğunlaştığı 2000'li yıllarda bu çalışmaların Almanya'da da etkisi görüldü. Wiesbaden'da yaşayan yazar Rita Rosen, benimle temasa

3 bk. Nuran Özyer, Themen der in Deutschland schreibenden türkischen Autoren für Kinder und Jugendliche, Deutschland-Türkei/Germanistentreffen-Tagungsberichten, DAAD,1994, s. 323 vd.

geçerek bazı kadın yazarlarımızın adreslerini istedi. Onlarla ortak bir proje üretmenin çabaları içindeydi. Adreslerine ulaşabildiğim bazı yazarlarımızı kendisine bildirdim. Yıllar sonra bu faaliyetin semeresi ortaya çıktı: Steinmauer und offene Fenster-Erzählungen deutscher und türkischer Autorinnen (Frankfurt a.M., Literaturca Verlag, 2007, 120 s.) Bu çalışmada ikinci imza Ayşe Kulin'e ait olup yazarlar arasında da Almanların yanı sıra Nezihe Meriç, Ayla Kutlu ve Ayşe Kulin bulunmaktadır.

Daha önce de imzasından söz ettiğim Beatrix Caner'in başka bir antolojisi de *Alles Blaue, alles Grüne dieser Welt* başlığını taşımaktadır. Burada eserlerinden alıntılar yapılanlar arasında Pınar Kür, Nazlı Eray, Ayşe Kulin, Oğuz Atay ve Yekta Kopan ile diğer yazarlarımızı görüyoruz. Sait Faik Ödülüne layık görülenlerin tercih edildiği bu kitap alt başlık olarak *Türkische Erzählungen* ibaresiyle bir antoloji olduğunu kapaktan okuyucuya göstermektedir (DTV Deutscher Taschenbuch, München, 2008, 256 s.)

Türkolog Börte Sagaster'in çeviride tercih ettiği hikâyeler daha çok polisiye, bilim kurgu ve mizah ağırlıklı. *Liebe, Lügen und Gespenster* başlığını taşıyan antoloji Zürih'te 2006 yılında yayımlanmıştır (Unionsverlag, 288 s.)

Bugünlerde imzalarını yavaş yavaş tanıdığımız, kitapları hakkında eleştiri ve tanıma yazıları okuduğumuz genç yazarlarımızdan yapılan bir antolojiyi Constanze Letsch hazırlamış: *Unser İstanbul- Junge türkische Literatur*. Kitaptaki isimler arasında Cem Akış, Saba Altımsay, Ayşegül Devocioğlu, Şebnem İşigüzel, Faruk Duman, Metin Kaçan, Fahrettin Çiloğlu, Fatih Özgüven, Ali Teoman, Niyazi Zorlu ile Murat Uyrukulak dikkatimizi çekiyor. Çevirileri yapan Christoph Neumann'dır (Berlin, Berliner Taschenbuch Verlag, 2008, 208 s.).

Türk edebiyatını tanıtan antolojilerin yanı sıra edebiyatçılarımızı değerlendiren bazı çalışmaların varlığı da Alman okuyucusuna önemli bir hizmet sunmuştur. Kadın yazarlarımızın 1980 yılından 2000'li yıllara kadarki durumlarını, yazdıklarını, etkilerini değerlendiren bir çalışmaya Karin Schweissgut imza atmıştır: *Fremdheitserfahrungen- Untersuchungen zur Prosa türkischer Schriftstellerinnen von 1980 bis 2000* (Wiesbaden 2006, 259 s.). Burada değerlendirilen yazarlar arasında İnci Aral, Erendiz Atasü, Nevra Bucak, Aslı Erdoğan, Ayla Kutlu ile Latife Tekin bulunmaktadır.⁴

Bütün bu çalışmalar Türk dilinin ve edebiyatının güzel eserlerini Almanya'da tanıtmaya gayretlerinin birer parçasıdır. Bunların dışında genç yazarlarımızın eserlerinden de bir hayli çeviri vardır. Onları da başka bir yazımızda göstererek Almanya'daki Türkiye ilgisinin hangi boyutlara ulaştığını kanıtlamış olacağız.

4 bk. *Türk Dili*, S.: 692 (Ağustos 2009), s. 137-142.